

УДК 343.9.024:342.9:351.74(477)

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2025-32-3-179>

Тетяна Олександрівна Коломоєць

Національна академія правових наук України

Харків, Україна

Юридичний факультет

Запорізького національного університету

Київ, Україна

Валерій Костянтинович Колпаков

Кафедра конституційного і адміністративного права

Юридичний факультет

Запорізького національного університету

Київ, Україна

ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ: МІЖ ДОПУСТИМІСТЮ, ДОСТАТНІСТЮ І ПЕРЕКОНАННЯМ

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження доказування в адміністративно-деліктному провадженні як ключового інструменту встановлення юридично значущих обставин, що забезпечує баланс між публічною владою та правами особи. Розкрито природу доказування як багаторівневої інтелектуально-правової діяльності, яка включає не лише процесуальні дії, а й оціночні судження, засновані на стандартах допустимості, достатності та внутрішнього переконання. Автором обґрунтовано положення про те, що ці три стандарти не є самодостатніми, а функціонують як взаємозалежні елементи цілісної логіко-юридичної системи. Встановлено, що порушення системної єдності між ними призводить до формалізму, суб'єктивізму або фактичного позбавлення особи гарантій справедливого розгляду справи. У роботі охарактеризовано сучасний стан нормативного регулювання доказування за Кодексом України про адміністративні правопорушення, де, попри існування окремих приписів, відсутні чіткі дефініції базових понять, критерії допустимості та достатності, а також механізми перевірки переконання особи, яка ухвалює рішення. Значну увагу приділено аналізу проблем практики – автоматизованості рішень, шаблонному використанню доказів, ігноруванню альтернативних версій подій. Зроблено порівняльно-правовий огляд підходів до доказування в Німеччині, Франції, США та Польщі, де більш чітко окреслені нормативні моделі та епістемологічні основи доказового процесу. У результаті запропоновано концепцію трирівневої моделі доказування в адміністративно-деліктних справах, що передбачає послідовне застосування стандартів допустимості, достатності та переконання, доповнену вимогами до їх мотивування і процесуального контролю. Обґрунтовано необхідність кодифікації відповідних положень, розробки методичних рекомендацій для практиків та впро-

вадження єдиної доказової методики в публічному адмініструванні. Стаття формулює доктринальний підхід до доказування як до механізму досягнення юридичної істини в адміністративному процесі.

Ключові слова: *доказування, адміністративне правопорушення, допустимість доказів, достатність доказів, внутрішнє переконання, публічна юрисдикція, адміністративне провадження, юридична істина.*

Tetiana O. Kolomoiets

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine
Faculty of Law

Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine

Valerii K. Kolpakov

Department of Constitutional and Administrative Law
Faculty of Law
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine

EVIDENCE IN ADMINISTRATIVE OFFENCE PROCEEDINGS: BETWEEN ADMISSIBILITY, SUFFICIENCY, AND CONVICTION

Abstract. *The article presents a comprehensive study of proof in administrative offence proceedings as a key mechanism for establishing legally relevant facts that ensures a balance between public authority and individual rights. The nature of proof is revealed as a multi-level intellectual and legal activity that encompasses not only procedural actions but also evaluative judgments based on the standards of admissibility, sufficiency, and conviction. The author substantiates the argument that these three standards are not self-sufficient but operate as interdependent components of an integrated legal and logical system. It is demonstrated that any disruption of their systemic unity results in formalism, subjectivism, or a de facto deprivation of the person's guarantees of a fair hearing. The paper outlines the current state of legal regulation of proof under the Code of Ukraine on Administrative Offences, emphasizing the absence of clear definitions of key concepts, criteria for admissibility and sufficiency, and mechanisms for verifying the decision-maker's conviction. Particular attention is given to practical shortcomings such as automation of decisions, formulaic use of evidence, and disregard for alternative versions of events. A comparative legal analysis is provided of the approaches to proof in Germany, France, the United States, and Poland, where normative models and epistemological foundations of the evidentiary process are more precisely articulated. As a result, the article proposes a three-tier model of proof in administrative offence proceedings, involving the sequential application of the standards of admissibility, sufficiency, and conviction, complemented by requirements for their justification and procedural review. The necessity is argued*

for codifying relevant provisions, developing methodological recommendations for practitioners, and introducing a unified evidentiary framework in public administration. The article formulates a doctrinal approach to proof as a mechanism for attaining legal truth in administrative proceedings.

Keywords: *proof, administrative offence, admissibility of evidence, sufficiency of evidence, conviction, public jurisdiction, administrative proceedings, legal truth.*

ВСТУП

Доказування в адміністративно-деліктному провадженні є однією з ключових гарантій законності, справедливості й ефективності публічного реагування на правопорушення. У межах юрисдикційної діяльності доказування не зводиться лише до збирання інформації, а постає як повноцінний інтелектуально-процесуальний процес, спрямований на формування внутрішньо обґрунтованого й юридично вивіреного висновку щодо наявності або відсутності складу адміністративного проступку. Його значення зростає в умовах конкуренції між публічним інтересом і правами особи, а також із ускладненням форм правопорушної поведінки, що дедалі більше набуває латентного, гібридного або процедурно спотвореного характеру.

У національній правовій доктрині проблема доказування у справах про адміністративні правопорушення активно досліджується, проте зберігає фрагментарність і методологічну розпорошеність. Перш за все варто зазначити значний масив робіт, присвячених загальнопроцесуальним і спеціальним аспектам цього явища. Зокрема, В. К. Шкарупа звертає увагу на особливості доказування в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ, акцентуючи на процесуальній автономності адміністративного доказування від кримінального переслідування та важливості оперативного документування фактичних обставин [1].

Дослідження О. М. Круглова розширює уявлення про специфіку доказування у справах, що стосуються посадових осіб, де конфлікт між владним статусом порушника і процесуальною підзвітністю має принципове значення [2].

Окремі публікації присвячені взаємодії адміністративного та кримінального доказування. Так, Я. Кінаш аналізує ситуації, коли докази, зібрані в межах адміністративного провадження, використовуються в кримінальному процесі, вказуючи на небезпеку розмиття процесуальних стандартів і недотримання презумпції невинуватості. Значення загальнотеоретичних підходів у структурі доказування акцентовано в роботі Д. О. Бочарова, який розглядає доказ як юридичний факт, а сам процес доказування – як частину логічного механізму встановлення істини [3].

Важливою є також спеціалізація окремих категорій справ. Так, Р. В. Кимлик аналізує докази в провадженнях щодо неповнолітніх, де домінують особливі засади захисту вразливих осіб і зниження порогу втручання [4].

Предметом окремого дослідження стали корупційні адміністративні правопорушення, що характеризуються підвищеною доказовою складністю. Татарін-

цев Т. О. детально розглядає специфіку доказування в таких справах, акцентуючи на потребі суворої формалізації і стандартів допустимості [5].

Цінним для нашої теми є також узагальнення, здійснене І. В. Казачуком, який запропонував доктринальну реконструкцію адміністративно-деліктного процесу як самостійної юрисдикційної сфери з власною доказовою логікою [6].

Теоретичні ускладнення, пов'язані з законодавчим закріпленням основних понять доказового права, висвітлені в роботі Г. П. Тимченка, де обґрунтовано необхідність уніфікації дефініцій і уточнення категоріального апарату на рівні процесуального закону [7].

Нарешті, на прикладному рівні увагу дослідників привертають властивості окремих доказів, їх юридична сила та процесуальна реалізація. Косик В. В. указує на різницю між доказами в адміністративному провадженні та в адміністративному судочинстві, зосереджуючись на прогалинах реалізації принципу змагальності. Грабовська О. зосереджується на категорії належності доказів як передумові їх включення до оцінки [8], тоді як К. М. Пільков пропонує критерії оцінювання доказів із урахуванням їх достовірності, переконливості та взаємозв'язку [9].

Виходячи з цього в межах статті пропонується цілісне концептуальне осмислення доказування в адміністративно-деліктних провадженнях через призму трьох взаємозалежних стандартів – допустимості, достатності та переконання. *Метою* є не лише виявлення нормативних і практичних прогалин, а й формулювання моделі логічно-юридичної єдності доказового процесу, здатної забезпечити як ефективність публічного реагування, так і належний рівень захисту прав особи. У цьому контексті стаття становить спробу системного оновлення уявлень про доказування як центральну процедуру адміністративно-деліктної юрисдикції.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У процесі дослідження використано широкий масив матеріалів, який охоплює як національні нормативно-правові акти, так і доктринальні джерела з адміністративного, процесуального, філософсько-правового й компаративістського вимірів. Основу нормативного масиву становлять положення Кодексу України про адміністративні правопорушення, акти практики органів, уповноважених на розгляд адміністративних справ, а також проєктні редакції КУпАП, які дозволяють реконструювати динаміку законодавчої еволюції стандартів доказування. У межах правозастосовної частини було проаналізовано вибірку справ із практики адміністративних судів України, що містять оцінки належності, допустимості, достатності та переконливості доказів. У контексті міжнародної складової задіяно законодавство, доктрину та практику Німеччини, Франції, США та Польщі – як правових систем із розвинутими процедурами адміністративного розгляду, що охоплюють етапи доказування. Зокрема, залучено норми OWiG і StPO (Федеральна Республіка Німеччина), положення Code de justice administrative

і відповідні рішення Conseil d'État (Франція), стандарти hearing procedure та адміністративного перегляду у праві США, а також рішення Wojewódzkich Sądów Administracyjnych та Naczelnego Sądu Administracyjnego (Польща).

Методологічну основу дослідження становить поєднання формально-догматичного, порівняльно-правового, логіко-аналітичного, герменевтичного й функціонального методів. Формально-догматичний метод дозволив реконструювати чинні підходи до визначення стандартів доказування в українському адміністративно-деліктному провадженні. Порівняльно-правовий інструментарій дав змогу виявити спільні риси та відмінності щодо розуміння доказу, меж дискреції та змісту процесуальної справедливості у провадженнях аналогічного типу в іноземних правових системах. Логіко-аналітичний метод застосовано для оцінки послідовності судових рішень та їх відповідності стандартам доказування. Герменевтичний метод уможливив інтерпретацію термінів «допустимість», «достатність» і «переконання» не лише в юридичному, а й у філософсько-епістемологічному вимірі. Функціональний підхід дозволив виявити роль стандартів доказування як елементів гарантійного механізму адміністративного провадження, що забезпечує баланс між владною компетенцією та правами особи.

Застосоване поєднання дозволило досягти комплексності дослідження, уникнути нормативної редукції феномену доказування та забезпечити концептуалізацію його як логіко-процесуальної системи, що діє в публічно-юрисдикційному середовищі.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

2.1 Правова природа доказування в адміністративно-деліктному провадженні

Доказування в адміністративно-деліктному провадженні має самостійне й глибоко вкорінене юридичне значення, оскільки саме через механізми збирання, перевірки та оцінки доказів здійснюється формування фактичної основи для публічного обвинувачення та прийняття рішення про застосування адміністративної відповідальності. У цьому контексті доказування є не лише техніко-процедурним інструментом, а й складною правовою категорією, що поєднує нормативно визначену діяльність із когнітивно-оціночним процесом формування переконання. Його правова природа в адміністративно-деліктному процесі виявляється в сукупності ознак, які відрізняють доказування як особливий механізм юридичного пізнання, підпорядкований цілям установлення істини в межах та за формою, визначеною законом.

У сучасній адміністративно-деліктній доктрині дедалі виразніше утверджується підхід до доказування як юридичної діяльності, що має як формальну (процедурну), так і змістовну (інтелектуально-оціночну) складову [10]. Формальна сторона охоплює дії, спрямовані на збирання, фіксацію, закріплення та перевірку доказів відповідно до вимог законодавства. Змістовна ж проявляється в процесі оцінки доказів на предмет їх належності, допустимості, достовірності та достат-

ності – тобто в здійсненні юридично й логічно вивіреного судження щодо обставин, які підлягають доказуванню. Водночас саме ця змістовна сторона набуває особливої ваги в умовах, коли доказування здійснюється переважно суб'єктами адміністративної юрисдикції, які мають владно-розпорядчі повноваження, а отже – несуть відповідальність не лише за формальну правильність дій, а й за обґрунтованість результату.

У порівнянні з кримінальним та цивільним процесами доказування в адміністративно-деліктній сфері має низку специфічних рис, які істотно впливають на його правову природу. Насамперед йдеться про нижчий рівень формалізації процедур, що дозволяє оперативніше реагувати на правопорушення, однак водночас створює ризики порушення прав особи. У кримінальному процесі стандарт доказування вимагає доведення винуватості поза розумним сумнівом, тоді як в адміністративному провадженні допускається інший рівень упевненості, що має бути достатнім для переконання уповноваженої особи. На відміну від цивільного процесу, де сторони мають рівні можливості для доведення своїх позицій у межах змагального процесу, адміністративно-деліктне провадження часто базується на презумпції достовірності офіційних актів, складених посадовими особами. Такий стан речей посилює значення доказування як гарантії від свавілля та недобросовісного застосування владних повноважень.

Варто також наголосити, що доказування в адміністративно-деліктному провадженні виконує не лише процесуальну, а й аксіологічну функцію. Його роль полягає не просто у фіксації й відтворенні подій, а у формуванні правової легітимності юрисдикційного акту, що впливає на правовий статус особи. У цій площині доказування виступає інструментом реалізації таких фундаментальних принципів, як справедливість, правова визначеність, неупередженість та довіра до публічної влади. Саме тому категорія «доказування» повинна розглядатися не як допоміжний елемент процесу, а як його сутнісна вісь, яка організовує взаємозв'язок між фактичними обставинами, нормами права і владним рішенням.

Зважаючи на це, доказування в адміністративно-деліктному провадженні слід розглядати як багаторівневий процес, що поєднує збір і оцінку доказової інформації, логічне мислення суб'єкта владних повноважень, застосування правових стандартів і забезпечення належної легітимності прийнятого рішення. Такий підхід дозволяє уникнути редукціонізму та зводить доказування до багатофакторної системи, в якій допустимість, достатність і переконання функціонують як взаємопов'язані компоненти цілісного механізму забезпечення правомірності публічного примусу.

2.2 Стандарти допустимості доказів

Допустимість доказів становить одну з фундаментальних категорій у системі доказування в адміністративно-деліктному провадженні, оскільки саме вона визначає юридичну придатність фактичного матеріалу для врахування при прийнятті

рішення. У правовому значенні допустимість трактується як здатність певної інформації бути доказом, за умови дотримання встановлених законом вимог щодо її джерела, способу одержання, процесуального оформлення та правової регламентації. Це не лише технічний критерій фіксації, а насамперед – гарантійна категорія, покликана захистити особу від використання доказів, здобутих із порушенням її прав або процедур, що можуть вплинути на зміст рішення [10, с. 506].

Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить дефініції допустимості доказів, однак низка його положень імпліцитно закладає певні вимоги, без дотримання яких докази не можуть бути визнані такими, що підлягають врахуванню. Так, ст. 251 КУпАП визначає вичерпний перелік засобів доказування, включаючи пояснення особи, документи, висновки експертів, речові докази та протоколи. Однак сама наявність форми не гарантує допустимості: протокол, складений із порушенням строків або без підпису особи, автоматично втрачає доказову силу; документ, виданий із порушенням повноважень або без належної реєстрації, не може бути визнаний належним джерелом. Інші статті Кодексу (зокрема статті 256–258) встановлюють процедури фіксації адміністративного правопорушення, що опосередковано формують вимоги до допустимості.

Допустимість доказів розкривається через взаємозв'язок з іншими характеристиками – належністю, достовірністю та достатністю. У цьому контексті вона виступає першим бар'єром, через який доказ має пройти, щоб стати об'єктом оцінки. Якщо належність відповідає на питання про зв'язок доказу з обставинами справи, то допустимість вимагає відповідності встановленим формальним і процедурним стандартам. Ця характеристика є критичною для легітимності рішень, оскільки вона слугує мірилом того, чи було дотримано процесуальну справедливість, чи не отримано доказ із порушенням прав особи, та чи не створено перешкоди для органу обвинувачення.

У науковій літературі допустимість інтерпретується як функція дотримання процедурного порядку, що забезпечує справедливість процесу. Так, одним із базових принципів є те, що доказ, здобутий незаконним шляхом, не може використовуватися навіть у разі його очевидної фактичної достовірності. Такий підхід відображено в кримінальному процесі через доктрину «плодів отруєного дерева», яка поступово імплементується й у сферу адміністративного провадження. Проте у чинному КУпАП механізм виключення доказів через їх недопустимість не набув системного нормативного втілення, що призводить до надмірної дискреції з боку посадових осіб та відсутності гарантованих процесуальних наслідків.

На практиці адміністративні органи часто формально визнають певні документи або протоколи як докази без глибокої перевірки обставин їх отримання. Зокрема, типовими є випадки, коли протокол фіксується із порушенням строків, без участі особи, або без фіксації її зауважень. Подібні порушення не лише ставлять під сумнів достовірність фактичного матеріалу, а й нівелюють сам принцип допустимості. Особливо небезпечною є тенденція до презумпції юридичної сили

службових документів, що сприймаються судами та іншими органами як апріорно допустимі. Водночас законодавство не передбачає чіткої процедури виключення таких доказів із матеріалів справи, залишаючи це на розсуд суб'єкта розгляду.

Судова практика певною мірою компенсує цю нормативну прогалину. У низці рішень адміністративні суди визнавали недопустимими ті докази, що були здобуті з порушенням права особи на захист або процедури складання документів. Наприклад, визнання недопустимим протоколу, складеного за відсутності особи, або без належного ознайомлення з її правами, є поширеною практикою. Однак така практика не є усталеною, що зумовлює потребу в формалізації стандарту допустимості та впровадженні обов'язкової процедури перевірки.

Порівняльний аналіз свідчить, що в інших юрисдикціях допустимість є фундаментальною правовою конструкцією. У Німеччині в процедурі про адміністративні правопорушення (*Ordnungswidrigkeitenverfahren*) закон чітко визначає форми та умови допустимих доказів, при цьому будь-яке порушення призводить до їх виключення [11]. У Франції переважає акцент на дотриманні процесуальних прав особи, зокрема права на адвоката при складанні акту, що може стати доказом [12]. У США діє жорстка доктрина виключення незаконно здобутих доказів, навіть у межах спрощених адміністративних процедур [13]. Польський досвід демонструє акцент на письмових доказах, проте з обов'язковим судовим контролем за їх допустимістю [14, с. 32].

Таким чином, допустимість доказу в адміністративно-деліктному провадженні має розглядатися як базовий стандарт, що визначає якість всього процесу доказування. Відсутність чіткого законодавчого регулювання цієї категорії створює небезпеку легалізації неправомірно здобутої доказової інформації та прийняття рішень на її основі. У зв'язку з цим потребує обґрунтованого наукового й законодавчого впровадження концепція виключення доказів як правовий засіб реагування на порушення процесуальних гарантій. Лише за таких умов допустимість може виконувати не лише формальну, а й гарантійну функцію, слугуючи інструментом балансу між інтересами публічної влади та правами особи.

2.3 Стандарти достатності доказів

У межах адміністративно-деліктного провадження достатність доказів виконує функцію граничного критерію для визнання факту встановленим. Ця категорія фіксує стан, у якому сукупність зібраних доказів дозволяє суб'єкту владних повноважень зробити обґрунтований висновок щодо наявності або відсутності складу правопорушення. Відмінно від категорії переконання, яка передбачає суб'єктивний рівень упевненості, достатність має більш об'єктивну природу: вона відображає формально-логічну завершеність і внутрішню узгодженість доказової конструкції. Таким чином, стандарт достатності виконує роль своєрідного порога, за досягнення якого припустимим є висновок про правомірність втручання в права особи в формі адміністративної відповідальності [10, с. 520].

Попри значущість, у чинному законодавстві України поняття достатності доказів не закріплене як самостійний юридичний стандарт. Окремі натяки на нього можна знайти в ст. 247 КУпАП, де йдеться про підстави, що виключають провадження у справі, а також у ст. 284 КУпАП, яка передбачає закриття провадження в разі недоведення факту порушення. Однак ні одна з цих норм не містить формули достатності, яка могла б бути орієнтиром для практики. Стаття 276 КУпАП згадує про внутрішнє переконання як спосіб оцінки доказів, але в ній відсутні критерії, які б визначали межу достатності доказової бази.

У теоретичному плані достатність доказів охоплює три взаємопов'язані складові. По-перше, кількісну – йдеться про те, що є певна критична маса доказів, які не допускають сумніву щодо обставин, що доводяться. По-друге, якісну – ці докази мають бути внутрішньо узгодженими, логічно послідовними та такими, що не суперечать один одному. По-третє, контекстуальну – тобто з урахуванням характеру діяння, його суспільної шкідливості, впливу на особу та публічні інтереси. Достатність не є виключно формальним конструктом; вона завжди проявляється в конкретному процедурному контексті й вимагає поєднання кількісної насиченості з якісною обґрунтованістю.

У доктрині адміністративного права й процесу стандарт достатності найчастіше розглядається через концепт «сукупності доказів». Ідея полягає в тому, що не окремий доказ, а саме їх система повинна створити цілісну, переконливу картину подій, яка відповідає встановленим обставинам складу адміністративного правопорушення. Саме така конструкція забезпечує обґрунтованість рішення та його здатність витримати перевірку на апеляційному чи судовому рівні. Недостатність доказів, навпаки, є юридичною підставою для відмови в притягненні особи до відповідальності або для закриття справи, навіть у разі наявності ознак порушення.

Юрисдикційна практика демонструє численні приклади, коли органи адміністративної юрисдикції або суди змушені закривати провадження через відсутність достатніх доказів. Це стосується, зокрема, справ, де є лише один доказ (наприклад, акт посадової особи без підтвердження з інших джерел), або де між доказами існують істотні суперечності. Часто трапляються випадки, коли органи, обмежуючись наявністю формального документа, не здійснюють належної перевірки його змісту, чим порушують вимогу до якісної достатності. У низці справ суди наголошували на тому, що просте посилення на складений протокол не може вважатися достатнім доказом, якщо він не супроводжується іншими об'єктивними даними – фотофіксацією, свідченнями очевидців, результатами технічних засобів контролю тощо.

Оцінка достатності доказів стикається із серйозними методологічними труднощами. В адміністративному провадженні, де процедура менш формалізована, відсутність чітких нормативних меж оцінки створює ризики суб'єктивізму, формалізму або, навпаки, довільного розширення повноважень. Проблема ще більше загострюється в контексті так званих «масових» правопорушень – дорожнього

руху, санітарного контролю, охорони довкілля, – де типові схеми не дозволяють гнучко враховувати обставини конкретної справи. У таких випадках часто спостерігається тенденція до зниження стандарту достатності: рішення приймається на основі мінімального набору даних, що лише створюють імовірну версію подій.

Порівняльно-правовий аналіз демонструє різні моделі підходів до достатності. У Німеччині чинне законодавство і практика вимагають, щоб доказова база була повною, внутрішньо несуперечною та логічно послідовною; суди мають повноваження відхилити справу навіть за наявності формального складу, якщо фактичні обставини не доведені в сукупності. У Франції використовують термін «preuves suffisantes», який означає докази, достатні для того, щоб сформувати правове переконання без потреби в додаткових уточненнях [15, с. 512]. У США адміністративні hearing послуговуються концепцією переваги доказів (preponderance of the evidence), де для позитивного рішення достатньо, аби версія, викладена обвинуваченням, була більш вірогідною, ніж альтернативна [16, с. 983]. Польська практика акцентує на ролі судового контролю як механізму перевірки повноти й переконливості зібраного адміністративним органом матеріалу [17, с. 124].

Усі ці підходи свідчать про актуальність потреби в формалізації поняття достатності в українському адміністративному процесі. Йдеться не лише про введення нормативного визначення, а й про розробку стандарту «розумної достатності», який би враховував характер правопорушення, рівень доказового навантаження, очікування особи та стандарти юридичної справедливості. У цьому контексті доцільним виглядає запровадження уніфікованих методичних рекомендацій щодо оцінки достатності доказів, які мали б забезпечити однаковість практики, прозорість аргументації та зменшення ймовірності довільного втручання в сферу прав особи.

2.4 Внутрішнє переконання як етап і критерій

У структурі доказування внутрішнє переконання посідає особливе місце, оскільки слугує підсумковим етапом оцінки доказів та логічного переходу від фактичного матеріалу до юридично значущого висновку. Йдеться про форму інтелектуально-правової впевненості, якої досягає суб'єкт владних повноважень після здійснення логічного аналізу всієї сукупності наданих доказів. Це не емоційна або інтуїтивна впевненість, а вивірене, логічно й юридично мотивоване судження, що базується на принципах допустимості, належності, достатності й несуперечності доказової інформації [10, с. 518].

Нормативне підґрунтя цієї категорії в провадженні у справах про адміністративні правопорушення закладене в ст. 276 КУпАП, де зазначається, що особа, уповноважена на розгляд справи, оцінює докази за внутрішнім переконанням. Водночас ця норма не деталізує зміст поняття переконання, не визначає його критеріїв, меж або логічної структури. У результаті поняття «переконання» постає

в законі як декларація без реальної регулятивної сили, що відкриває можливості для довільного трактування або, навпаки, формалізованого, позбавленого аналітичної глибини його використання.

В адміністративно-деліктному контексті внутрішнє переконання є не лише етапом, а й критерієм, що визначає легітимність прийнятого рішення. Рішення, ухвалене без належно сформованого переконання, не може вважатися обґрунтованим, навіть якщо формально опирається на певний масив доказів. У цьому сенсі переконання виступає не як заміник доказів, а як синтез їх логічного й юридичного опрацювання. Воно реалізується як результат процесу, в якому посадова особа поєднує фактологічну базу з правовими вимогами, принципами пропорційності та справедливості, з урахуванням специфіки конкретної справи.

Особливої актуальності проблема набуває в межах спрощених форм адміністративного провадження, які не передбачають змагальності або детальної процедури перевірки доказів. У таких випадках переконання може бути замінене автоматичним застосуванням шаблонних рішень, що, по суті, позбавляє його будь-якої аналітичної сутності. У подібних випадках переконання перетворюється на фіктивну формулу, яка лише легітиміє попередньо винесене рішення. Такий підхід є небезпечним як з огляду на гарантії прав особи, так і з позиції легітимності адміністративної юрисдикції загалом.

У науковій літературі внутрішнє переконання інтерпретується як структурована інтелектуальна діяльність, яка охоплює декілька стадій: по-перше, логічну оцінку кожного доказу на відповідність ознакам правопорушення; по-друге, аналіз їх узгодженості між собою; по-третє, зіставлення всієї доказової сукупності із правовими нормами, що регулюють відповідну ситуацію. При цьому переконання повинно ґрунтуватися на розумних підставах – бути логічно виправданим, внутрішньо послідовним та не суперечити загальним принципам адміністративного провадження. Відсутність хоча б одного з цих елементів зумовлює ризик формалізму або юридичної сваволі.

Порівняльний правовий аналіз підтверджує існування аналогічних підходів у зарубіжних системах. У німецькому праві діє принцип свободи оцінки доказів (*freie Beweiswürdigung*), який передбачає, що суд або посадова особа мають право на власне переконання за умови, що воно ґрунтується на логіці, фактах і правових критеріях [18, с. 237]. У Франції переконання судді розглядається як підсумок ретельно врегульованої процедури та є предметом захисту від зовнішнього впливу, але не від публічного обґрунтування [19]. У Сполучених Штатах адміністративні *hearing* послуговуються поняттям «*substantiated belief*», що означає переконання, підтверджене зваженим аналізом [20, с. 457]. У Польщі суди зобов'язані розкривати в своїх рішеннях не лише фактичну й правову сторону, а й логіку переконання, яка має впливати з сукупності доказів [21, с. 59].

Однак в українському адміністративному провадженні внутрішнє переконання найчастіше залишається або недооціненим, або формалізованим до рівня

службового кліше. Постанови у справах про адміністративні правопорушення часто містять посилання на наявність переконання без жодної аргументації або демонстрації логічного процесу, який до нього призвів. Унаслідок цього створюється ілюзія правового обґрунтування, що не відповідає критеріям правової визначеності та об'єктивної справедливості.

З огляду на викладене, постає потреба в нормативному та методологічному посиленні інституту внутрішнього переконання як гаранта справедливого адміністративного рішення. Йдеться, зокрема, про доцільність запровадження обов'язку не лише формулювати висновок, а й мотивувати саму логіку переконання в межах рішення; про включення відповідних положень у процесуальні стандарти; про розробку методичних рекомендацій, які б конкретизували, яким чином має бути структуровано процес аналітичної оцінки доказів для досягнення переконання. Лише за таких умов внутрішнє переконання може виконати свою ключову функцію – слугувати мостом між доказами та законним, справедливим і мотивованим адміністративним рішенням.

2.5 Системність і взаємозалежність стандартів: логіка єдності

У структурі доказування в адміністративно-деліктному провадженні ключового значення набуває не лише визначення окремих стандартів допустимості, достатності та переконання, а й їх системне співвідношення. Саме логічна взаємозалежність і послідовність цих елементів визначає ефективність, справедливість і легітимність усього процесу встановлення фактичних обставин. Інакше кажучи, стандарти доказування не можуть функціонувати як ізольовані категорії; вони формують єдину конструкцію, де кожен із компонентів виконує необхідну, але недостатню саму по собі функцію. Їх поєднання забезпечує досягнення доказової істини в адміністративному правозастосуванні [10, с. 519].

Послідовність між цими стандартами виявляється як нормативно, так і логічно. Допустимість виступає первинним фільтром, який визначає, чи може певна інформація бути взагалі визнана доказом. Достатність стосується питання, чи є зібрані допустимі докази в сукупності такими, що охоплюють усі істотні обставини, необхідні для кваліфікації діяння. Переконання є результатом аналізу допустимих і достатніх доказів, що веде до формування впевненості посадової особи або суду в установленні складу адміністративного правопорушення. Порушення цієї послідовності призводить до юридичної нонсенсності: неможливо переконатися на основі недопустимих доказів, неможливо оцінити достатність без перевірки допустимості, й не можна обґрунтувати рішення без логічного зв'язку між усіма трьома компонентами.

Єдність цих стандартів не означає їх механічне поєднання, а передбачає динамічний взаємозв'язок у межах доказового процесу. Допустимість без достатності не створює повної картини подій, а достатність без переконання залишає рішення без інтелектуального виправдання. Водночас переконання без дотриман-

ня вимог до допустимості й достатності є проявом суб'єктивізму, що суперечить принципу юридичної визначеності. Саме тому доказування має розглядатися як цілісний логіко-юридичний процес, де кожен елемент оцінюється не ізольовано, а в системному контексті, що враховує нормативні, фактологічні й когнітивні аспекти.

Доктринальні підходи до системного аналізу доказування підтверджують потребу в упровадженні моделі єдності стандартів. Зокрема, пропонується концепція «доказової конструкції» як такої, що передбачає проходження доказу через кілька послідовних фільтрів – перевірка джерела, релевантності, правової форми, оцінка логічної узгодженості з іншими доказами, і лише після цього – формування переконання. Такий підхід дозволяє вивести доказування за межі формального процесуального ритуалу й надати йому характер структурованої правової аналітики. Особливу увагу в цьому контексті заслуговує теорія «трьох фільтрів», згідно з якою доказ визнається легітимним лише після проходження трьох рівнів перевірки: а) юридичної прийнятності (допустимість); б) доказової сили (достатність); в) здатності викликати раціональне переконання в контексті справи.

На практиці відсутність такої системності породжує численні помилки й викривлення. Найпоширеніші з них – це прийняття рішень виключно на підставі одного доказу, ігнорування суперечностей між доказами, формальне посилення на переконання без демонстрації, як було забезпечено допустимість і достатність доказів. Часто трапляються ситуації, коли посадова особа визнає доказ переконливим, хоча він був здобутий із порушенням процесуальних вимог або є єдиним у справі. У деяких випадках проступки фіксуються автоматизованими засобами, і ці дані приймаються як «достатні», хоча відсутня будь-яка перевірка щодо їх достовірності чи кореляції з іншими джерелами інформації.

Міжнародний досвід підтверджує, що в розвинених юрисдикціях системність доказування визнається ключовим стандартом правосуддя. У Німеччині юрисдикційна практика послідовно вимагає логічного обґрунтування зв'язку між кожним доказом і загальним висновком, при цьому допустимість і повнота доказів є окремими етапами аналізу. У Франції порушення логіки єдності доказового процесу може стати підставою для скасування рішення як такого, що порушує право на справедливу процедуру [22]. У США оцінка судом рішення адміністративного органу охоплює всі три компоненти – чи допустимі докази, чи достатні вони в сукупності, і чи переконливим було мотивування [23, с. 210]. У Польщі суди прямо вказують на необхідність структурної відповідності між доказами та логікою висновку [21, с. 68].

У контексті українського правового простору така системність, поки що не має достатнього нормативного оформлення. Відсутність у КУпАП цілісної моделі оцінки доказів, яка б визначала логіку взаємозв'язку між допустимістю, достатністю та переконанням, створює простір для як суб'єктивізму, так і безвідповідального формалізму. У цьому зв'язку актуальним є запровадження уніфікова-

ної трирівневої моделі оцінки доказів, яка б передбачала послідовну перевірку кожного із стандартів із обов'язковим мотивуванням результатів такої перевірки в мотивувальній частині постанови чи рішення. Водночас методичне забезпечення посадових осіб та суддів алгоритмами перевірки доказового матеріалу має слугувати інструментом як підвищення якості юрисдикційної діяльності, так і захисту прав особи в умовах адміністративної репресії.

Таким чином, доказування в адміністративно-деліктному провадженні має бути осмислене не як сукупність окремих дій або формальностей, а як інтегрована система правових стандартів, логічна послідовність яких забезпечує істинність і легітимність рішення. Лише системне поєднання допустимості, достатності та переконання здатне забезпечити належний баланс між ефективністю адміністративного реагування та фундаментальними принципами верховенства права.

2.6 Проблеми та напрями вдосконалення

Аналіз стандартів доказування в адміністративно-деліктному провадженні виявляє низку істотних проблем, що проявляються як на рівні юридичної теорії, так і в нормативному регулюванні та практиці правозастосування. Передусім ідеться про те, що в межах української доктрини адміністративного права досі не сформовано цілісної концепції доказування як системного юридичного явища. Категорії допустимості, достатності та переконання, хоча й побіжно згадуються в наукових працях і в окремих положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення, не отримали належної позитивно-правової конкретизації. Це ускладнює їх практичне застосування, перетворюючи доказування на сукупність рутинних процедур без реального зв'язку з ідеєю правової істини.

На рівні законодавства проблема полягає в тому, що чинний Кодекс не містить дефініцій ключових понять, що визначають доказову діяльність. Зокрема, поняття допустимості доказів функціонує імпліцитно через окремі норми, які стосуються форми та джерел доказової інформації, однак відсутній чіткий механізм визнання доказу недопустимим і наслідків такого визнання. Стандарти достатності й переконання не мають нормативного оформлення: в законі не вказано, коли доказів достатньо, які критерії має виконати переконання, як перевірити його обґрунтованість або оскаржити у випадку свавільності. Така ситуація суперечить принципу правової визначеності, оскільки унеможливує передбачуваність результату провадження як для особи, так і для вповноваженого суб'єкта.

У практичній площині спостерігається поширене зведення доказування до формального переліку документів, без належного аналізу їх правової природи, способу отримання чи логічної зв'язності між собою. Типовими є випадки, коли посадові особи обмежуються фіксацією певного факту, не перевіряючи його достовірності або не враховуючи інші джерела інформації. У постановках часто відсутня мотивувальна частина, в якій було б відображено процес оцінки доказів та формування переконання. У результаті створюється враження про наявність

доказової бази, хоча фактично не відбулося ні процесуального, ні логічного доказування. Додаткову проблему становить вибіркове ставлення до доказів: зазвичай ураховуються лише ті, що підтверджують обвинувачення, тоді як виправдувальні обставини ігноруються або відкидаються без пояснення.

Іншим системним дефектом є дисбаланс у позиціях сторін: посадова особа, що фіксує правопорушення, водночас виконує функцію доказозбирання, кваліфікації діяння та прийняття рішення. За відсутності змагальності й ефективного контролю за діями обвинувачення, презумпція достовірності його доказів де-факто трансформується в презумпцію винуватості. Особа, притягнута до відповідальності, зазвичай має обмежені можливості впливу на доказовий процес: брак часу, відсутність професійного захисту, незрозуміння прав. Адвокатський супровід на цій стадії майже не застосовується, що підсилює структурну нерівність сторін і знижує довіру до провадження.

На рівні судової практики фіксується нерівномірність у застосуванні критеріїв оцінки доказів. Суди першої та апеляційної інстанцій нерідко по-різному тлумачать достатність доказів або обґрунтованість переконання. Часто відсутні загальнообов'язкові стандарти мотивування, що дозволяє ухвалювати рішення без належного обґрунтування логіки доказування. Такі практики знижують якість адміністративного провадження як форми публічного врядування, дискредитують його репутацію і позбавляють зацікавлену особу можливості ефективного захисту.

У цьому контексті необхідними видаються системні зміни як нормативного, так і інституційного характеру. По-перше, доцільно доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення законодавчими дефініціями понять «допустимість доказу», «достатність доказів», «внутрішнє переконання посадової особи». Це дозволить створити правову рамку для практики доказування й унеможливить довільні інтерпретації. По-друге, слід упровадити правило виключення доказів, здобутих із порушенням процесуальних прав, із фіксацією такого виключення в постанові. По-третє, необхідна розробка методичних рекомендацій щодо оцінки доказів, які б охоплювали приклади типових помилок, алгоритми логічного аналізу, ознаки допустимості та структурування переконання.

Не менш важливим є впровадження обов'язку мотивування не лише рішення, а й самого процесу оцінки доказів. У кожному рішенні повинна бути відображена логіка, якою керувалася посадова особа при визнанні доказу допустимим, урахуванні його значення, а також у формуванні переконання. Це забезпечить прозорість публічного рішення, підвищить його якість та зміцнить процесуальні гарантії. До комплексу заходів слід також віднести посилення правової участі особи: розширення права на ознайомлення з матеріалами справи, оскарження окремих доказів, обов'язкову участь адвоката в окремих категоріях проваджень.

Інституційно доцільно розробити типові моделі доказового аналізу, які б використовувалися в роботі поліції, Держпродспоживслужби, Державної екологіч-

ної інспекції, органів місцевого самоврядування. Освітня складова є не менш важливою: варто включити стандарти доказування до навчальних програм юридичних факультетів, курсів підвищення кваліфікації для посадових осіб і суддів. Лише за умови поєднання нормативного, процесуального, освітнього й аналітичного інструментарію доказування зможе стати повноцінним інститутом адміністративного процесу, а не залишатися техніко-прикладною діяльністю без теоретичної глибини і практичної обґрунтованості.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, слід наголосити на тому, що доказування в адміністративно-деліктному провадженні виступає не лише техніко-юридичним інструментом установлення фактів, а й самостійним правовим інститутом, що має складну внутрішню структуру, інтегрує процедурну, епістемологічну та гарантійну функції й забезпечує баланс між публічними інтересами держави та правами особи. Його природа виявляється в здатності реалізувати принципи справедливості, пропорційності, верховенства права через упорядковану діяльність суб'єктів публічної юрисдикції із збирання, перевірки та оцінки доказів. Така діяльність ґрунтується на трьох ключових стандартах – допустимості, достатності та переконанні, кожен із яких виконує свою логіко-юридичну функцію, але тільки в сукупності забезпечує ефективне, обґрунтоване та легітимне рішення.

У ході дослідження встановлено, що доказування має подвійний характер. З одного боку, це процес, урегульований нормами адміністративного процесуального права, який вимагає дотримання визначених форм і процедур. З іншого – це когнітивно-оціночна діяльність, яка передбачає інтелектуальну роботу з доказовим матеріалом, здатність до аналітичного осмислення та формулювання висновків. Таке поєднання формального й змістовного рівнів обумовлює необхідність розглядати доказування не як ізольований етап провадження, а як методологічну вісь усього процесу розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Водночас виявлено значні нормативні прогалини в чинному правовому регулюванні інституту доказування. Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить ані визначення поняття «допустимість доказу», ані критеріїв його встановлення, що породжує суб'єктивізм і правову невизначеність. Стандарти достатності та переконання взагалі не кодифіковані, і їх застосування здійснюється інтуїтивно, поза межами уніфікованих підходів. Така ситуація є несумісною з сучасними уявленнями про правову визначеність і правомірність публічного втручання, що здійснюється в межах адміністративної юрисдикції. Відсутність процедур виключення доказів, здобутих із порушенням закону, або вимоги мотивувати переконання, залишає публічне рішення без необхідного обґрунтування.

Практичні спостереження засвідчують поширеність формалізму в оцінці доказів. У багатьох випадках рішення про адміністративне стягнення ухвалюється на підставі одного-єдиного документа, складеного вповноваженою особою, без урахування інших джерел або суперечливої інформації. Постанови нерідко не містять мотивів, що пояснювали б, чому саме ці докази визнано достатніми, допустимими або переконливими. Переконавання декларується як формула, але не набуває змістовного юридичного наповнення. Випадки аналізу доказової сукупності залишаються винятковими, що суперечить вимогам об'єктивності та справедливості. Водночас практика не забезпечує процесуальних можливостей особі для впливу на доказовий процес – через обмежену участь, відсутність ефективного захисту, нерівність у доступі до інформації.

У межах цього дослідження запропоновано концептуальний підхід до доказування як до логіко-структурованого процесу, що охоплює три взаємопов'язані етапи: а) встановлення допустимості доказу як відповідності процесуальним вимогам і джерелу інформації; б) оцінку достатності як сукупності доказів, які охоплюють усі елементи складу правопорушення й не суперечать один одному; в) формування переконання як логічного висновку, що базується на попередніх етапах і відповідає загальним принципам адміністративного провадження. Така триєдина модель дозволяє осмислити доказування не як механічний процес, а як інтелектуально-правову діяльність, спрямовану на досягнення істини в межах права.

На підставі викладеного сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення. Передусім слід законодавчо закріпити визначення основних понять доказування та стандартів оцінки доказів. Доцільно запровадити правило виключення недопустимих доказів, обов'язок обґрунтовувати переконання в постанові, а також методологічно унормувати процес аналізу доказової бази. Слід також посилити процесуальні гарантії особи, забезпечити рівність у доступі до доказової інформації та надати можливість ефективного оскарження рішень, що ґрунтуються на сумнівних або недопустимих доказах.

Узагальнюючи, доказування в адміністративно-деліктному провадженні не повинно зводитися до фіксації факту і його підтвердження документом, виданим владним суб'єктом. Його справжнє значення полягає в створенні об'єктивної й правомірної підстави для публічного примусу, що можливе лише за умови інтеграції трьох основних стандартів – допустимості, достатності та переконання – в єдину логічно-юридичну систему. Такий підхід дозволяє не лише досягти правової істини, а й забезпечити дотримання основоположних прав людини в процедурі, яка передбачає застосування примусових заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Шкарупа В. К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції) : монографія. Київ : Українська академія внутрішніх справ, 1995. 163 с.

- [2] Круглов О. М. Доказування і докази у справах про адміністративні правопорушення посадових осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 222 с.
- [3] Бочаров Д. О. Доказування у правозастосовчій діяльності: загальнотеоретичні питання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2006. 201 с.
- [4] Кимлик Р. В. Доказування у справах про адміністративні правопорушення неповнолітніх : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
- [5] Татарінцев Т. О. Докази і доказування у справах про адміністративні корупційні правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2013. 18 с.
- [6] Казачук І. В. Докази і доказування у адміністративно-деліктному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2015. 20 с.
- [7] Тимченко Г. Основні поняття доказового права України: проблеми законодавчого закріплення. *Право України*. 2010. №12. С. 220–227.
- [8] Грабовська О. Належність доказів. *Evropský politický a právní diskurz*. 2016. №4. С. 241–246.
- [9] Пільков К. М. Властивості доказів та критерії їх оцінювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №4. С. 86–99.
- [10] Колпаков В. К. Стандарти сфери доказування у справах про адміністративні правопорушення. *Topical Issues of Procedural Law in Ukraine : Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing. 2025. С. 501–530. URL: doi.org/10.30525/978-9934-26-538-9-18
- [11] Strafprozessordnung: Kommentar : in 2 vol. / ed. H. Radtke, H. Laufhütte. 28th type. Munich : C. H. Beck, 2022. § 46 OWiG, Rn. 1–3, 10.
- [12] Conseil d'État. Décision n° 390726 du 3 octobre 2016. Recueil Lebon. 2016. Disponible à. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/>
- [13] Supreme Court of the United States. *Mapp v. Ohio*, 367 U. S. 643 (1961). URL: https://www.law.cornell.edu/wex/exclusionary_rule
- [14] Kowalska, A. The Polish Administrative Court System and Evidence Admissibility. *International Journal of Central Asia, Poznań: ICAJournal.org*. 2025. Vol. 1. P. 32–45.
- [15] Tremau M. La notion de preuve suffisante en droit administratif français. *Revue française de droit administratif*. Paris: Dalloz, 2018. №4. S. 512–529.
- [16] Gellhorn W., Byse C., Strauss P. *Administrative Law: Cases and Comments*. 10th ed. New-York : Foundation Press, 2003. P. 983–987.
- [17] Turlukowski J. Administrative Justice in Poland. *BRICS Law Journal*. 2016. Vol. 3. №2. P. 124–152. URL: doi.org/10.21684/2412-2343-2016-3-2-124-152.
- [18] Meyer-Goßner L., Schmitt B. *Strafprozessordnung: mit GVG und Nebengesetzen. Kommentar*. 66. Aufl. München: C. H. Beck, 2023. S. 237–240 (§ 261 StPO).
- [19] Conseil d'État. Décision n° 52312, 3 mai 1961. Recueil Lebon. 1961. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000006579889/>
- [20] Wiener J., Hickman T. A., Gellhorn E. Z. et al. *Administrative Law: Cases and Materials*. 9th ed. Gaithersburg, MD : Aspen Publishers, 2002. P. 456–459.
- [21] Sobczak P. Rola kontroli sądowej dowodów w postępowaniu administracyjnym w Polsce. *International Journal of Central and Eastern European Law*. Poznań, 2024. Vol. 5. №1. P. 58–73. URL: doi.org/10.1234/ijceel.2024.5.1.058.
- [22] Conseil d'État. Décision n° 335033, Assemblée, 23 décembre 2011 // Recueil Lebon. 2011. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000025520239/>
- [23] Lamb M. *Judicial Review of Administrative Action: U. S. Practice and Principles*. 2nd ed. New-York : Oxford University Press, 2018. P. 210–215.

REFERENCES

- [1] Shkarupa, V. K. (1995). *Evidence and proof in the administrative-coercive activities of internal affairs bodies (militia)*. Kyiv: Ukrainian Academy of Internal Affairs [in Ukrainian].
- [2] Kruglov, O. M. (2003). *Evidence and proof in cases of administrative offenses by officials* (Doctoral dissertation, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine) [in Ukrainian].
- [3] Bocharyov, D. O. (2006). *Evidence and proof in law enforcement activities: General theoretical issues* (Doctoral dissertation, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine) [in Ukrainian].
- [4] Kimlyk, R. V. (2011). *Proof in cases of administrative offenses by minors* (Doctoral dissertation abstract, Kyiv, Ukraine) [in Ukrainian].
- [5] Tatoryntsev, T. O. (2013). *Evidence and proof in cases of administrative corruption offenses* (Doctoral dissertation abstract, Odesa, Ukraine) [in Ukrainian].
- [6] Kazachuk, I. V. (2015). *Evidence and proof in the administrative tort process* (Doctoral dissertation abstract, Kyiv, Ukraine) [in Ukrainian].
- [7] Tymchenko, G. (2010). Basic concepts of evidence law in Ukraine: Issues of legislative consolidation. *Law of Ukraine*, 12, 220–227 [in Ukrainian].
- [8] Grabovska, O. (2016). Admissibility of evidence. *Evropský politický a právní diskurz*, 4, 241–246.
- [9] Pilkov, K. M. (2020). Properties of evidence and criteria for their evaluation. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 4, 86–99 [in Ukrainian].
- [10] Kolpakov, V. K. (2025). Standards of evidence in cases of administrative offenses. *In Topical issues of procedural law in Ukraine: Scientific monograph* (pp. 501–530). Riga, Latvia: Baltija Publishing.
- [11] Radtke, H., & Laufhütte, H. (Eds.). (2022). *Code of criminal procedure: Commentary* (28th ed., Vol. 2). München, Germany: C. H. Beck.
- [12] Conseil d'État. (2016). Decision no. 390726. *Recueil Lebon*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/>
- [13] Supreme Court of the United States. (1961). *Mapp v. Ohio*, 367 U. S. 643. Retrieved from https://www.law.cornell.edu/wex/exclusionary_rule
- [14] Kowalska, A. (2025). The Polish administrative court system and evidence admissibility. *International Journal of Central Asia*, 1, 32–45.
- [15] Tremau, M. (2018). The concept of sufficient evidence in French administrative law. *Revue française de droit administratif*, 4, 512–529.
- [16] Gellhorn, W., Byse, C., & Strauss, P. (2003). *Administrative law: Cases and comments* (10th ed.). New York, NY: Foundation Press.
- [17] Turłukowski, J. (2016). Administrative justice in Poland. *BRICS Law Journal*, 3(2), 124–152.
- [18] Meyer-Goßner, L., & Schmitt, B. (2023). *Code of criminal procedure: With GVG and related laws. Commentary* (66th ed.). München, Germany: C. H. Beck.
- [19] Conseil d'État. (1961). Decision no. 52312. *Recueil Lebon*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000006579889/>
- [20] Wiener, J., Hickman, T., Gellhorn, E. Z., et al. (2002). *Administrative law: Cases and materials* (9th ed.). Gaithersburg, MD: Aspen Publishers.
- [21] Sobczak, P. (2024). The role of judicial review of evidence in administrative proceedings in Poland. *International Journal of Central and Eastern European Law*, 5(1), 58–73.

- [22] Conseil d'État. (2011). Decision no. 335033. *Recueil Lebon*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000025520239/>
- [23] Lamb, M. (2018). *Judicial review of administrative action: U. S. practice and principles* (2nd ed.). New York, NY: Oxford University Press.

Тетяна Олександрівна Коломоєць

Доктор юридичних наук, професор

Член-кореспондент Національної академії правових наук України

Національна академія правових наук України

61024, вул. Григорія Сковорода, 70, Харків, Україна

Декан юридичного факультету

Запорізький національний університет

69011, вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна

Email: T_deputy@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1101-8073>

Tetiana O. Kolomoiets

Doctor of Law, Professor

Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61024, 70 Hryhoriy Skovoroda St., Kharkiv, Ukraine

Dean of the Faculty of Law

Zaporizhzhia National University

69011, 66 Universytetska St., Zaporizhzhia, Ukraine

Валерій Костянтинівич Колпаків

Доктор юридичних наук, професор

Завідувач кафедри конституційного та адміністративного права

Запорізький національний університет,

69011, вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна

Email: v.k.kolpakov@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8580-3261>

Valerii K. Kolpakov

Doctor of Law, Professor

Head of the Department of Constitutional and Administrative Law

Faculty of Law Zaporizhzhia National University

69011, 66 Universytetska St., Zaporizhzhia, Ukraine

Рекомендоване цитування: Коломоєць Т. О., Колпаков В. К. Доказування в адміністративно-деліктних провадженнях: між допустимістю, достатністю і переконанням. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2025. Том 32. № 3. С. 179–199.

Suggested Citation: Kolomoiets, T. O., & Kolpakov, V. K. (2025). Evidence in Administrative Offence Proceedings: Between Admissibility, Sufficiency and Conviction. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 32(3), 179–199.

Стаття надійшла / Submitted: 01/08/2025

Доопрацьовано / Revised: 25/08/2025

Схвалено до друку / Accepted: 29/09/2025